

**Nieuwsbrief
nr.29 / november 2025**

Beste Vrienden van St. Gerlach,

Langzaam maken we ons op voor het 861ste Octaaf van St. Gerlach. Dat zal deze keer voor het eerst op drie locaties gevierd worden, namelijk in St. Gerlach, in Banholt en in Trembleur bij Luik. In Banholt is de viering tevens de afsluiting van het Jubileumjaar waarin 150 jaar Gerlachuskerk is herdacht. In Trembleur is sprake van een nieuwe traditie, die aansluit op een oude traditie van verering van St. Gerlach in het Land van Herve. St. Gerlach zal dus op drie plaatsen tegelijk zijn Vrienden het Octaaf zien vieren. In deze nieuwsbrief zullen we u over Banholt en Trembleur informeren en ook over andere locatie waar St. Gerlach vereerd wordt/werd. In een volgende nieuwsbrief volgt dan het volledige programma, incl. Houthem.

Van St. Gerlach is bekend dat hij voettochten over afstanden van 10-25 kilometer niet schuwde. Maar ook zijn relieken leggen bij Heiligdomsvaarten of andere bijzondere gelegenheden, dergelijke afstanden af. Vanuit de Gerlachusparochie in Houthem, waar de hoofdreliken bewaard worden, wordt gezorgd dat de relieken van St. Gerlach aan al deze drie Octaafvieringen kunnen deelnemen. Dit sluit aan bij het relatief nieuwe fenomeen dat relieken op pelgrimage gaan, zoals onlangs bij het bezoek van de relieken van Thomas van Aquino en Bernadette van Soubirous aan Maastricht het geval was.

Met het Octaaf vereren en herdenken we niet alleen St. Gerlach, maar bereiden we ons ook voor op het nieuwe jaar. Het kruiswegpark bij het heiligdom in St. Gerlach is daarvoor winterklaar gemaakt. Het gras is gemaaid en er worden binnenkort nieuwe bloembollen in de grond gestopt zodat we op Goede Vrijdag weer in een bloeiend parkje samen met bezoekers en allicht onze nieuwe kapelaan, Marc Kessels, de kruisweg kunnen bidden. Hierna zal onze nieuwe kapelaan zich aan u voorstellen, zoals eerder zijn voorganger, kapelaan Shaiju deed, die met ons dit jaar op Goede Vrijdag op zo een mooie wijze de kruisweg heeft gebeden.

We wensen kapelaan Shaiju veel zegen toe in zijn nieuwe parochie en hopen stilletjes dat hij ook daar de devotie tot St. Gerlach kan bevorderen.

Redactie nieuwsbrief

Vrienden van St. Gerlach

Links: kapelaan Shaiju bij het bidden van de kruisweg op Goede Vrijdag

EEN NIEUWE KAPELAAN ... EVEN VOORSTELLEN

De Gerlachus parochie van Houthem St. Gerlach heeft een opvolger van kapelaan Shaiju, die is benoemd als pastoor in Vaals en omgeving. We verwelkomen deze opvolger, kapelaan Marc Kessels van harte als nieuwe Vriend van St. Gerlach in ons midden en vroegen hem om zich aan de Vrienden van St. Gerlach voor te stellen.

Beste Vrienden van St. Gerlach,

Hoogstwaarschijnlijk heeft u al gehoord over het vertrek van Kapelaan Shaiju Selestin vanwege zijn nieuwe benoeming als pastoor van de parochiefederatie van Vaals, Vijlen, Holset en Lemiers. In de periode waarin hij samen met Pastoor Dieteren en Kapelaan Jijomon in de parochiefederatie Valkenburg werkzaam mocht zijn, heeft hij veel mogen betekenen voor u en vele anderen. Het is des te meer te wensen en te hopen dat hij zijn talenten op net zo'n ijverige, hartelijke en vruchtbare wijze mag inzetten op zijn nieuwe plek waar hij herderlijk leiding zal geven aan de hem toevertrouwde parochies.

Ongeveer een maand geleden werd tevens bekend gemaakt dat onze bisschop, Mgr. dr. Ron van den Hout, mij benoemd heeft tot Kapelaan van de Parochiefederatie Valkenburg vanaf 1 oktober (2025). Tevens blijf ik als docent Liturgie werkzaam op het Grootseminarie Rolduc.

	Hoewel we elkaar wellicht al gezien hebben of binnenkort zullen ontmoeten, stel ik me graag in het kort even voor. Ik ben Kapelaan Marc Kessels, geboren op 30 mei 1980 te Weert en opgegroeid in een liefdevol, gezellig, gelovig en hecht gezin in Stramproy. Na de middelbare school heb ik in het jaar 2000 een begin gemaakt aan de priesteropleiding van het Grootseminarie Rolduc. Op 9 september 2006 werd ik tot diaken gewijd en was ik ongeveer een jaar werkzaam in Roermond Centrum en Herten. Daarna werkte ik als diaken ongeveer een jaar in Brunssum (Rumpen en Langeberg). Vervolgens werd ik benoemd in de Sint Servaas parochie en de Sint Anna-Lambertus parochie te Maastricht, waar ik eerst als diaken en vervolgens – vanaf mijn priesterwijding op 6 juni 2009 – als priester werkzaam mocht zijn tot 2013. Na die periode heb ik een tijd lang in Italië (Montefiascone, Segni en Rome) gewoond, eerst bij de paters van de IVE en later in het Pauselijke Priestercollege Campo Santo Teutonico.
---	---

In Rome heb ik van 2014 tot 2016 het licentiaat in de Dogmatische Theologie aan de Universiteit van het Heilig Kruis behaald, en van 2016 tot 2018 het licentiaat in Theologische Liturgie. Vervolgens ben ik bijna drie jaar werkzaam geweest als Kapelaan in de VOMMMM-parochies, in het meest noordelijke deel van het bisdom Roermond. Tevens ben ik vanaf 2018 werkzaam als docent Liturgie op Grootseminarie Rolduc. In 2021 heeft de toenmalige bisschop van Roermond, Mgr. Smeets, mij de opdracht gegeven om te gaan promoveren in de Theologische Liturgie, welke taak ik onlangs heb mogen afronden.

Zoals aangegeven, ben ik sinds kort benoemd in deze streek om er pastoraal werkzaam te mogen zijn, evenals op Rolduc als docent. Erg dankbaar ben ik voor de zeer hartelijke ontvangst door zowel Pastoor Dieteren en Kapelaan Jijomon, als ook door alle vrijwilligers en andere parochianen. Dank u wel! Het mag voor zich spreken dat ik me erop verheug u beter te mogen leren kennen en samen te werken aan de opbouw van de geloofsgemeenschap.

Kapelaan Marc Kessels

Boven: de priesteropleiding van het bisdom Roermond, het Grootseminarie Rolduc, waar de meeste van de kapelaans en pastoors voor de parochies van Houthem en Banholt opgeleid worden en waar onze nieuwe kapelaan les geeft (red.).

VÉNÉRATION DE ST. GERLACHE ET BÉNÉDICTION DES ANIMAUX DE FERMES A TREMBLEUR

Tijdens het Octaaf van St. Gerlach zal op **zaterdag 10 januari 2025** voor het eerst sinds vele jaren weer een H. Mis met daarna een processie ter ere van St. Gerlach door de straten van het dorp Trembleur en een zegening van het vee in Trembleur plaatsvinden.

We zullen deze viering met pastoor Dieteren en een delegatie van de parochie St. Gerlach te Houthem en van de Vrienden van St. Gerlach en mogelijk ook van de parochie St. Gerlach te Banholt bezoeken om er de H. Mis te bezoeken en aan de processie mee te doen. Het voorlopige programma is als volgt:

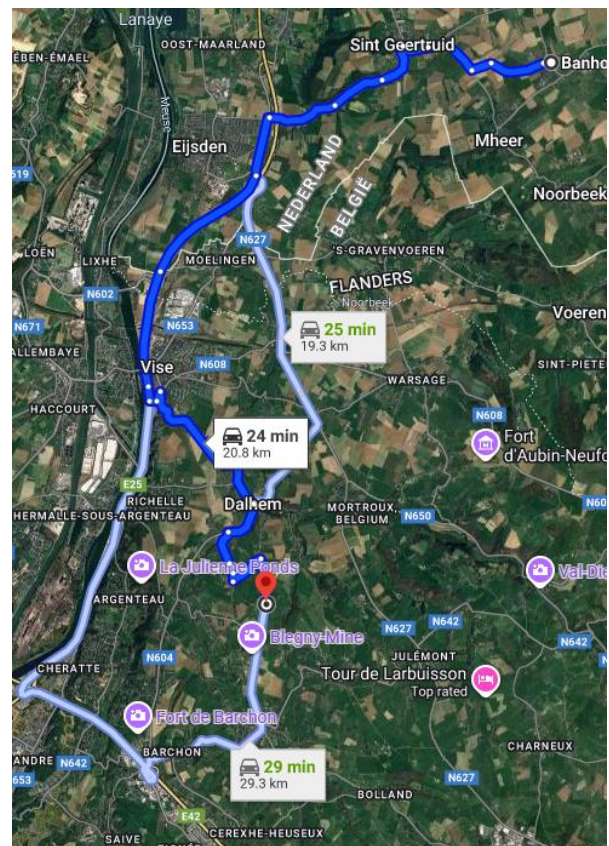
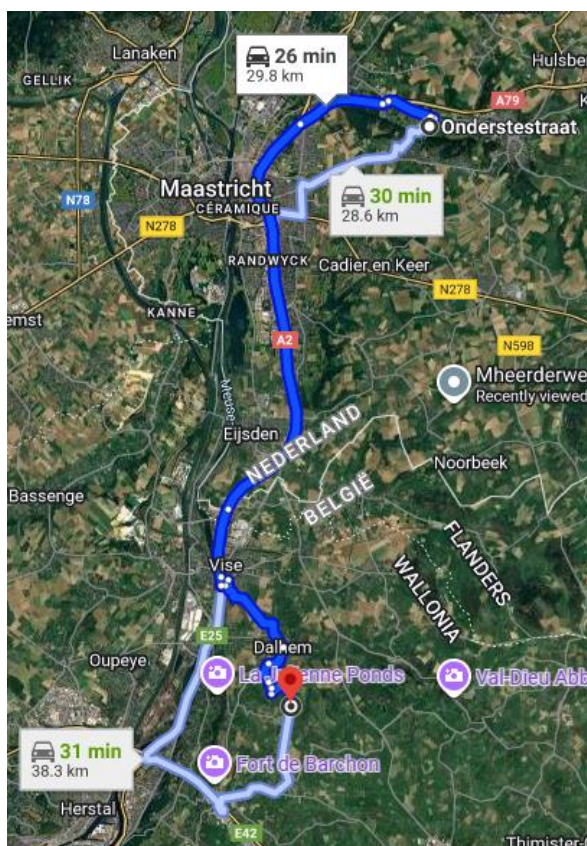
- 07.45 uur Vertrek vanaf de Gerlachuskerk te Houthem St. Gerlach op eigen gelegenheid. U kunt zich hiervoor opgeven bij Joep Pluymaekers (jvmplymaekers@gmail.com). Graag daarbij aangeven of u met uw auto gaat of dat u met iemand mee wilt rijden. Wij zullen proberen dan de groep zo goed mogelijk over de auto's te verdelen.¹
- 08.20 uur Aankomst in Trembleur en ontvangst door de organisatie aldaar in de Josephkerk
- 09.00 uur H. Mis in de Joseph kerk in Trembleur ter ere van St. Gerlach (in het Frans)
- 10.00 uur Processie door de straten van Trembleur met beelden en relieken van St. Gerlach uit Houthem en Trembleur (en allicht ook uit Banholt) en met zegening van het vee bij twee boerderijen.
- 12.00 uur Boerenmarkt bij de school van Trembleur
- 14.00 uur Terugrit naar Houthem
- 14.30 uur Aankomst te Houthem

¹ De reistijd vanaf Houthem met de auto naar Trembleur is ongeveer een half uur.

Boven het logo van de Gerlachusviering in Trembleur in de kleuren van het dorp (rood, geel en groen). Onder links: Trembleur als te bereiken vanuit Houthem en onder rechts: Trembleur als te bereiken vanuit Banholt. De route via de A-2 en daarna via Visé en Dalhem is het snelst

PLAATSEN VAN VERERING VAN ST. GERLACH IN DE OMGEVING VAN HOUTHEM EN IN NOORD-BRABANT IN DE 19^E EN 20STE EEUW

Het boerenbedrijf in de 19e en 20ste eeuw

In de vorige nieuwsbrief is geschreven over de verering van St. Gerlach als veeheilige in het heuvelland en dan met name in het Land van Herve bij Battice en Trembleur. Bij die verering als veeheilige speelde een rol dat tot in de jaren vijftig van de 20ste eeuw de meeste mensen in het heuvelland van het boerenbedrijf leefden. Een boerenbedrijf maakte in de tijd van voor de mechanisering gebruik van de familie en van knechten en meiden om voldoende te kunnen produceren. Zo was er voor veel mensen werk. Kinderen moesten meehelpen bij de oogst of bij het drijven van vee van de stal naar de weiden.

Het kon gaan om een boerenbedrijf met akkerbouw of met veeteelt. Maar in veel gevallen ging het om kleine gemengde bedrijven met een beetje van dit en een beetje van dat. Die gemengde bedrijven waren tot voor kort bepalend voor de landbouw in het heuvelland rondom Houthem en Banholt en in het Land van Herve. Deze boerenbedrijven waren in die tijd aangewezen op marktplaatsen als Aubel, Battice, Gulpen, Valkenburg, Maastricht en Heerlen om vee te kopen of te verkopen. Besmettelijke veeziekten waren aan de orde van de dag en maakten het leven van boeren verre van eenvoudig. Wanneer de veestapel door zo een ziekte getroffen werd, was het voor een boerengezin en de knechten en meiden die daarvan afhankelijk waren bij gebreke aan inkomsten moeilijk om te overleven. Het is daarom niet opmerkelijk dat in tijden waarin er nog geen veeartsen waren, door boeren de hulp van veeheiligen werd ingeroepen.

De verspreiding van de verering van St. Gerlach als veeheilige

Vermoedelijk heeft de verering van St. Gerlach als veeheilige in het heuvelland vanaf de terugkeer van de relieken van St. Gerlach in 1841 naar Houthem een vlucht genomen. Daarvoor bevonden de relieken zich enkele decennia in het voormalige Kartuizerklooster in Roermond. Sinds die terugkeer van de relieken naar Houthem bezochten pelgrims uit omliggende dorpen, maar ook uit dorpen in het Maasland ten noorden van Maastricht en het Land van Herve, weer zijn graf in St. Gerlach.

Die pelgrimage naar het graf van St. Gerlach verklaart een deel van de verspreiding van de verering van St. Gerlach naar andere dorpen. Soms leidde een pelgrimage van boeren naar St. Gerlach voor de viering van het Octaaf namelijk ertoe dat deze pelgrims na thuiskomst voor de aanschaf en plaatsing van beelden van St. Gerlach in hun eigen parochiekerken gingen zorgen en dat zij aan de parochie in Houthem om relieken van St. Gerlach gingen vragen. Die parochies ontwikkelden zich vervolgens vanwege die beelden en/of relieken op hun beurt tot pelgrimsoorden voor vereerders van St. Gerlach die door boeren uit de omgeving bezocht werden.

Soms zijn plaatsen van verering van St. Gerlach ontstaan door schenkingen van beelden en glas-inloodramen aan lokale kerken door boeren die naar het heiligdom van St. Gerlach in Houthem voor het octaaf waren gekomen. We zagen in het onderzoek dat ten grondslag lag aan de bijdragen in de vorige nieuwsbrief over de verering van St. Gerlach als veeheilige dat er in die tijd rijke herenboeren waren die daartoe in staat waren. Zo is de kapel van Trembleur door een schenking van grond door een rijke herenboer aan de kerk van Trembleur ontstaan. Er ontstonden zo satellietheiligdommen, zoals Banholt, waar St. Gerlach werd vereerd en waar dan weer boeren uit de omliggende dorpen naar toe kwamen om aan St. Gerlach om bescherming tegen veeziekten te vragen. Ook in die satellietheiligdommen werd naar het voorbeeld van Houthem aan pelgrims brood en zand uitgedeeld.

Hoeves van rijke herenboeren

In het heuvelland zie je nog overal zowel de kleine boerderijen, vaak van vakwerk, waar gemengde bedrijven werden uitgeoefend en de grote carré hoeves van de rijke herenboeren. De pacht van dergelijke hoeves aan herenboeren zorgde eeuwenlang voor inkomsten van het Norbertinessenstift dat al vanaf de Middeleeuwen aan het graf van St. Gerlach verbonden was. Zo een grote hoeve was in Houthem ook aan het latere Chateau St. Gerlach verbonden voordat het complex aan het einde van de 20ste eeuw tot een hotel verbouwd werd.

Links: de boerderij die lange tijd aan Chateau St. Gerlach verbonden was.

De verspreiding van de verering van St. Gerlach via priesters

Verder vond de verspreiding van de verering van St. Gerlach via priesters plaats. Zo wordt vermoed dat een pastoor die rond 1835 in Houthem werkzaam was toen hij later deken van Tongeren werd de verering van St. Gerlach in enkele plaatsen ten zuiden van Tongeren heeft gesticht, waaronder de plaatsen Horpmaal en Walshoutem bij Borgloon. Ook de verering van St. Gerlach in het Noord-Brabantse Loon op Zand is op initiatief van een pastoor ontstaan. In al deze plaatsen zijn in de kerk beelden en relieken van St. Gerlach te vinden.

De verspreiding van de verering van St. Gerlach via de kloosters van Norbertijnen

Een andere belangrijke verspreider van de verering van St. Gerlach zijn de kloosters van Norbertijnen geweest. Lange tijd werd St. Gerlach als een Norbertijn beschouwd, waarschijnlijk vanwege de stichting van een Norbertinessenstift boven zijn graf in Houthem. Dit verklaart de verering van St. Gerlach in een Oost-West strook richting Antwerpen, langs de grote Norbertijnen abdijen van Averbode en Tongerlo, en in Zuid-Duitsland ook nabij de abdijen van Norbertijnen in de dorpen waarin zij als pastoor werkzaam waren of waar zij de pastoor op basis van hun patronaatsrecht benoemden. Een voorbeeld daarvan in Zuid-Limburg is de verering van St. Gerlach in Oirsbeek. Daar werd de pastoor tot aan het einde van de 18^e eeuw vanuit het Norbertinessenstift in Houthem benoemd. In de oude kerk van Oirsbeek waren op een triomfboog vijf taferelen uit het leven van St. Gerlach geschilderd door de plaatselijke schilder Deumens: Gerlachus als ridder, zijn bekering, zijn boetedoening (St. Gerlach hoedt het vee te Jeruzalem), Gerlachus als kluizenaar en zijn dood. Deze schilderijen verdwenen bij de afbraak van deze kerk in 1952.

De verering van St. Gerlach als kluizenaarsheilige en als pelgrimsheilige

St. Gerlach is echter meer dan alleen maar een veeheilige. Hij is bijvoorbeeld ook een heilige pelgrim en een heilige kluizenaar en wordt meestal ook wel in die hoedanigheden afgebeeld in kerken. De verering van St. Gerlach kwam dus ook op andere manieren dan via (heren)boeren in dorpen terecht. Het voorbeeld van Oirsbeek geeft aan dat St. Gerlach ook als heilige kluizenaar vereerd werd. De nieuwste leden van de Gerlachus familie zijn plaatsen waar St. Gerlach als heilige kluizenaar vereerd wordt. Deze plaatsen van verering zijn pas aan het einde van de 20ste eeuw ontstaan. Zo is er in de kapel van de kluizenarij in het Mariaheiligdom van pater Hugo in Groningse Warfhuizen een altaar aan

St. Gerlach gewijd en is er aan het klooster Regina Pacis in Valkenburg een aan St. Gerlach gewijde kluizenarij verbonden. In de Jacobskerk in Aken is er een glas-in-loodraam van St. Gerlach dat weer verklaard kan worden door de verering van St. Gerlach als pelgrimsheilige. De ze Jacobskerk ligt aan de Camino de Santiago en uit het levensverhaal van St. Gerlach als beschreven in de Vita Beati Gerlaci Eremitae is bekend dat hij wekelijks van Houthem naar Aken pelgrimeerde.

Boven: het aan St. Gerlach gewijde altaar in de kapel van de kluizenarij in Warfhuizen

Het totaalplaatje

Aldus zijn ervoor de 19^e en 20ste eeuw negen centra van verering van St. Gerlach te onderscheiden:

Centra van verering		Plaatsen
1	Graf van St. Gerlach in Houthem en plaatsen in het omliggende heuvelland	Houthem, Oirsbeek, Banholt, Margraten, Meerssen
2	Het Maasland ten noorden van Maastricht	Berg aan de Maas, Stein, Maasmechelen, Roosteren
3	Het gebied ten zuiden van Tongeren	Walshoutem, Horpmaal, Koninksem, Nerem
4	Het Land van Herve	Battice, Trembleur
5	Het gebied rond Norbertijnenabdijen in de Kempen	Testelt, Morkhoven, Kaulille Kinrooi, Niel, Heusden, Tessenderlo en Linde-Peer
6	Midden-Brabant	Loon op Zand, Hoge Zwaluwe
7	Gebied rond abdijen van Norbertijnen in Beieren	
8	Plaatsen van verering als kluizenaarsheilige	Valkenburg, Warfhuizen
9	Plaatsen van verering als pelgrimsheilige	Aken

Het kaartje hieronder toont de ligging van de parochies en plaatsen in Limburg en Noord-Brabant waar St. Gerlach in de 19^e en 20ste eeuw vereerd werd, en ook de abdijen in Limburg en Noord-Brabant, die de verering van St. Gerlach hebben bevorderd. Behalve de abdijen van Norbertijnen wordt daarbij ook de abdij van Trappisten in Achel genoemd. Deze abdij van Achel heeft bij de verering in Midden-Brabant een rol heeft gespeeld. Uit het kaartje blijkt dat veruit de meeste plaatsen van verering van St. Gerlach in Nederlands en Belgisch Limburg te vinden zijn, maar er zijn ook plaatsen in Vlaams Brabant en Noord-Brabant, in het Land van Herve en in Aken. Dat het kaartje niet volledig is, blijkt wel uit het feit dat Trembleur daarin niet vermeld is. Mocht u beelden of glas-in-loodramen bijvoorbeeld tijdens een vakantie tegenkomen, laat ons dan weten zodat we het kaartje zo nodig kunnen aanvullen.

BOEKPRESENTATIE “DE KLOMPENRAAD UIT DE DALESTRAAT”

Op 25 oktober 2025 was het dan eindelijk zo ver: het boek “De Klompenraad uit de Dalestraat” over de geschiedenis over de kerkstrijd en het “kerkelijk schisma” van Banholt die tussen 1872 en 1881 plaatsvonden kon aan de Banholtse gemeenschap en aan andere belangstellenden gepresenteerd in de Gerlachuskerk van Banholt worden. Het boek is een mooie aanvulling op de theatervoorstelling in de openlucht ‘Hie is ut nèèt ummer Kermis!’ die in juni van dit jaar te zien was en waarover in de vorige nieuwsbrief al is bericht. De theatervoorstelling ging niet alleen over de relatief korte periode uit de geschiedenis van Banholt van de zogenaamde kerkstrijd, maar nam ook de eerste decennia van de Gerlachuskerk en het ontstaan van de Gerlachusparochie mee. De presentatie van het boek werd geopend door de schrijver ervan, de historicus Harry van der Bruggen. Voor de boekpresentatie waren de “nazaten” van de hoofdrolspelers in de kerkstrijd uitgenodigd. Zouden ze de strijdbijl na 150 jaar begraven of zou die op de plek waar de strijd over ging, de Gerlachuskerk, onverhoopt weer oplaaien?

Harry van der Bruggen heette bij de opening van de presentatie de bezoekers, maar vooral de nazaten en opvolgers van de hoofdrolspelers van indertijd, van harte welkom. Ze waren er bijna allemaal: de deken van Gulpen (pastoor Lipsch), de pastoor van Banholt (pastoor Tervoort), de baron van Mheer (Diederik de Loë), de burgemeester (Alain Krijnen) en Olga en Silvia Russel, nazaten van Jos Russel, voormalig rentmeester van de baron van Mheer en tevens de man die indertijd de in de Klompenraad verenigde Banholtenaren met raad en daad bijstond. Hun aanwezigheid gaf alvast hoop op een happy end van deze strijd. Bij de inzegening van de kerk op 15 maart 1881 was daarvan geen sprake. Tegenstanders van het initiatief van de Klompenraad, waaronder de baron van Mheer, de pastoor van Mheer en de burgemeester van Mheer waren bij die inzegening in 1881 niet aanwezig. Volgens Harry van der Bruggen was 25 oktober 2025 zelfs de eerste keer dat een baron van Mheer voet zette in de Gerlachuskerk (al herinnerde een oude Banholtenaar zich nog een begrafenis in de Gerlachuskerk van Banholt waarbij de vader van de baron aanwezig zou zijn geweest).

Dr. Harry van der Bruggen leidt de boekpresentatie in. Op de achtergrond de prachtige wandschilderingen van de Banholter kunstenaar Sjef Hutschemakers (1931-2017). Zie: <https://www.oasenvanhoop.nl/kerken/banholt/>

Vervolgens kreeg de kerkhistoricus Peter Nissen het woord. Hij ging nader in op het zogenaamde Schisma van Banholt, de korte periode in de Kersttijd 1880 waarin een oudkatholieke priester uit Bohemen voorging in de H. Mis in Banholt. Volgens Nissen was er toen niet zozeer sprake van een schisma als wel van een slimme truc van de Banholtenaren, die hun zin wilden doordrijven om te komen tot een eigen volwaardige parochiekerk. De truc werkte want enkele weken later werkte de bisschop van Roermond er toch aan mee dat de Gerlachuskerk (die toen nog niet zo mocht heten) een rectoraatkerk werd. Dat was sinds de bouw van de kapel de eerste stap naar een eigen parochiekerk. Voor sacramenten, als communie en huwelijk, en begrafenissen bleven de Banholtenaren op de kerk van Mheer aangewezen. Het duurde 46 jaar voordat de kerk aan St. Gerlachus gewijd mocht worden en bijna zestig jaar (tot 1939) voordat de Gerlachuskerk de status van parochiekerk (eindelijk) wist te verwerven. Nissen plaatst de kerkstrijd met name in de context van het groeiende zelfbewustzijn in Banholt en de rivaliteit met Mheer en ziet deze als voorbeeld van de cultuur van de kleine verschillen. Daarin paste de wens van Banholt om tot een eigen kerk met een eigen bedienaar te komen. Maar was er ook sprake van een theologische kwestie, zoals het woord “schisma” doet vermoeden? Daar leek het wel op. Het begon ermee dat de Banholtenaren door de dominee van Gulpen werden gewezen op de mogelijkheid om een oudkatholiek priester voor hun kerk te engageren. Met de komst van deze priester, pastoor Switek, begint in december 1880 het eigenlijke schisma, dat enkele weken later al weer eindigt met de erkenning door de bisschop Paredis van de Gerlachuskerk als rectoraatkerk en het vertrek van pastoor Switek uit Banholt. Voor even had Banholt zich los gemaakt van de rooms-katholieke kerk, al bleef men in contact met de bisschop van Roermond. Van echte afvalligheid was geen sprake: uit onderzoek van Harry van de Bruggen op basis van Nederlandstalige gebedenboeken van pastoor Switek is gebleken dat ook in de praktijk in Banholt tijdens het kortdurende schisma niet of nauwelijks werd afgeweken van de rooms-katholieke leer en liturgie.

Nissen is zelf, net als pastoor Switek, enkele jaren predikant geweest bij een afsplitsing van de katholieke kerk, de Remonstrantse Broederschap. Hij noemt zichzelf een overlever van een schisma. In december 2021 keert hij in overleg met de bisschop en met volle overtuiging terug naar de rooms-katholieke moederkerk. Nu is hij ervan ondersteunt hij de door paus Leo XIV nagestreefde gemeenschap en eenheid van gelovigen en diens recente ontmoeting in Rome met koning Charles, hoofd van de Anglicaanse kerk, en de beoogde ontmoeting met Bartholomeus I, patriarch van Constantinopel. Nissen citeerde kardinaal Newman (1801-1890) dat de katholieke kerk dwaalleer en schisma nodig heeft om tot waarheid te komen.

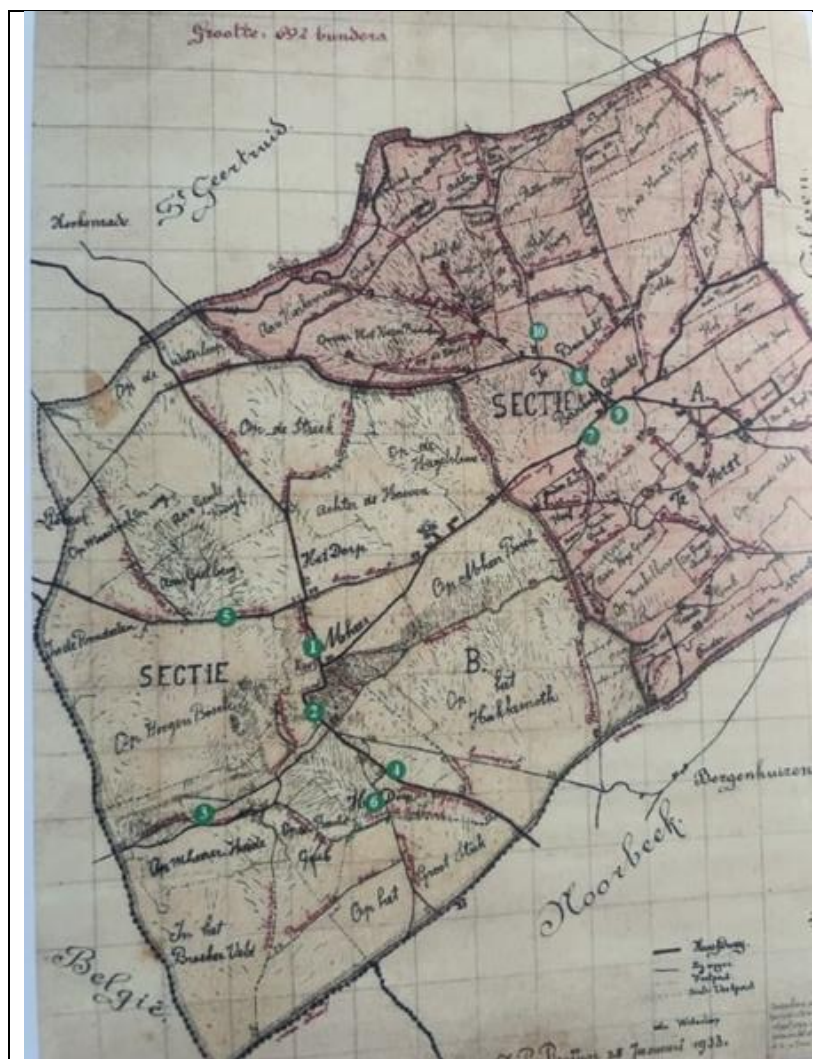

Boven: de kerkhistoricus Peter Nissen.

We kunnen met andere woorden volgens Nissen ook iets leren van een schisma. Nissen heeft onder andere geleerd dat een schisma niet te lang moet duren. Hoe langer het duurt, hoe moeilijker de hereniging wordt. Zo is de toelating van vrouwen tot het ambt van predikant door de oudkatholieke kerk een drempel geworden voor een hereniging met de rooms-katholieke kerk. Het schisma van Banholt duurde gelukkig maar enkele weken, zodat de duur van het schisma geen belemmering werd voor de terugkeer naar de moederkerk. Als tweede les bij een schisma noemt Nissen dat het belangrijk is om voeling met de moederkerk te houden. In dat kader is van belang dat het overleg vanuit Banholt met de bisschop ook in de periode van het schisma niet is gestaakt. In feite wilden de Banholtenaren niets anders dan een erkenning door het bisdom van hun kerk als parochiekerk en is er nooit een werkelijke bedoeling van een schisma geweest in Banholt. Het schisma is in feite als breekijzer gebruikt in het conflict met het bisdom. Dat bleek een effectief middel want al op 17 februari 1881 ging de

bisschop overstag. Als derde les noemt Nissen de bereidheid van schismatici om weer terug te keren. Volgens Nissen wordt er momenteel vanuit die bereidheid in een dialoog van liefde overlegd over een hereniging van de rooms-katholieke kerk met de oosterse kerken waarvan zij sinds een schisma in 1054 is gescheiden. Je moet, net als de Banholtenaren deden, op een gegeven moment bereid zijn om over je eigen schaduw heen te stappen en dan kan het weer goed komen. Vaak is het een kwestie van eergevoel. Zo voelde de bisschop van Roermond, mgr Paredis, zich door de Klompenraad en de komst van pastoor Switek in zijn gezag aangetast en in zijn eer gekrenkt, maar ook hij kon uiteindelijk over zijn schaduw stappen al had hij volgens Nissen wel eerder naar Banholt kunnen komen voor dat doel.

En hoe staat het er nu voor tussen Mheer en Banholt? Deze buurdorpen zijn nog steeds van elkaar gescheiden. Na de huisartsenpraktijk in Mheer is er nog steeds een onbebouwd gedeelte voordat je de eerste boerderij van Banholt bereikt. Die boerderij is tevens de plaats waar de processie van Banholt rechtsomkeer maakt. Maar beide parochies hebben sinds kort wel dezelfde pastoor, pastoor Tervoort. De pastoor werd door Harry van der Bruggen uitgenodigd voor het slotwoord. Pastoor Tervoort noemde daarin de periode van het schisma een moeilijke tijd en liet niet onvermeld dat de communicatie van de Banholtenaren met de bisschop niet altijd even tactisch was. De boosheid is echter over. Zo meldden onlangs in een parochievergadering in Mheer twee koster dat zij hadden ingeschreven op het boek van Van der Bruggen. De pastoor heeft sinds zijn aantreden ook geen negatieve blijken van rivaliteit meegemaakt en stelt tevreden vast dat het goed is gekomen. De baron van Mheer maakte daarbij gekscherend een weifelend gebaar en kreeg zo de lachers op zijn hand, maar vervolgens gingen de nazaten van de hoofdrolspelers toch gebroederlijk met elkaar op de foto: "eind goed, al goed".

Banholt en Mheer

Links: de oude gemeente en parochiegrenzen tussen Banholt en Terhorst (rechts) en Mheer (links) zijn tot op de dag van vandaag voor iedereen duidelijk.

De oude gemeente Mheer bestond uit een sectie "Mheer" en een sectie "Banholt en Terhorst". Fysiek zijn beide secties nooit verenigd. De Hagelstouweg vormt aan de westzijde van Banholt nog steeds de grens van beide secties. Zie de kaart links (1931), die op p.62 in het boek "De Klompenraad uit de Dalestraat" is afgebeeld.

Pastoor Tervoort gaf complimenten aan de schrijver, Harry van der Bruggen, voor zijn fraaie boek, dat van Van der Bruggen vele jaren van studie en voorbereiding heeft gevegd. Ook de voorzitter van Stichting De Klompenraad, Nicky Tossings, toonde bij de afsluiting zijn waardering voor Van der Bruggen, evenals de andere aanwezigen, die de schrijver op een welverdiend applaus trakteerden.

Harry van der Bruggen en de “nazaten” van de kerkstrijd, vlnr: pastoor-deken Lipsch, pastoor Tervoort van (o.a.) Banholt en Mheer, burgemeester Alain Crijnen, mevrouw Olga Russel en baron Diederik van Loë, aan elk waarvan Van der Bruggen een eerste exemplaar van het boek uitreikte.

De viering van het jubileumjaar 150 jaar Gerlachuskerk Banholt is met de boekpresentatie nog niet ten einde. De afsluiting van het jubileumjaar zal pas plaatsvinden aan de vooravond (vigilie) van het Gerlachus Octaaf op 4 januari 2026 in de Gerlachuskerk in Banholt met een Pontificale Hoogmis in aanwezigheid van bisschop Mgr. dr. Ron van den Hout. Van den Hout was overigens als bisschop van Roermond de enige opvolger van een hoofdrolspeler die tijdens de boekpresentatie van 25 oktober 2025 ontbrak. Op 4 januari 2026 zullen de Banholtenaren tevens het zilveren borstbeeld van St. Gerlach in een pelgrimstocht van Banholt naar Houthem terugbrengen. Zo tonen zij aan de vooravond van de naamdag van hun patroonheilige tevens hun devotie en dankbaarheid aan St. Gerlach.

Vrijwilligersdag parochie St. Gerlachus te Houthem

Toning van fragment uit filmvoorstelling “Hie is ut Neet ummer Kermis”

met inleiding van dr. Harry van der Bruggen en voorafgegaan door een drankje

Beleef zo het spektakel van de theatervoorstelling ‘Hie is ut nèet ummer Kermis!’ over 150 jaar Gerlachuskerk in Banholt op basis van een registratie met vier camera’s. Kruip dicht op de huid van alle personages en geniet van de zang en muziek. Bekijk de spectaculaire drone-beelden en bewonder de choreografieën zoals alleen de vogels ze zagen.

Wanneer? Maandag **12 januari 2026**, 20 uur

Waar? St. Gerlach Paviljoen, Chateau St. Gerlach te Houthem-St. Gerlach, toegang gratis